

Samenwerken aan Gelderland en de Groene Metropoolregio

Regioarrangement

Samenwerken aan Gelderland en de Groene Metropoolregio

1. Aanleiding

We hebben als gemeente, waterschap, Rijk en provincie veel plannen op het gebied van wonen, infrastructuur, natuur, landbouw, industrie, recreatie, energieopwekking en bedrijventerreinen. Maar onze ruimte is schaars en we moeten problemen oplossen op het gebied van stikstof en klimaat en de kwaliteit van ons oppervlakte- en grondwater. Ook hebben we de zorg voor voldoende grond- en drinkwater. Veel ruimtevragers als wonen, natuur en landbouw overlappen elkaar. We moeten daarom keuzes maken waar we wat willen, passend bij wat de bodem en het watersysteem aan kan. Dat lukt niet alleen. Daarbij wil het rijk wil van de provincies weten wat er vanuit de nationale opgaven ruimtelijk wel of niet kan in de provincie Gelderland. Voor de overheden in Gelderland vraagt dit om een eenduidige richting voor de komende 25 jaar. Hiervoor maakt de provincie een Ruimtelijk Voorstel. Deze wordt opgebouwd vanuit de zeven Regio-arrangementen. Dit is een gezamenlijke agenda van gemeenten, provincie en waterschappen, die aansluit bij de identiteit en de ambitie van Gelderland en de Gelderse Regio's waarvan de Groene Metropoolregio er een is.

2. Van verstedelijkingsstrategie naar regioarrangement en NOVEX ontwikkelperspectief

Wat is het regioarrangement?

In het regioarrangement maken we als provincie, regio's, gemeenten en waterschappen afspraken over het gezamenlijk perspectief voor hoe we al deze opgaven in samenhang aanpakken voor de komende 20 tot 30 jaar. Uitgangspunt is dat met het regioarrangement geen nieuw beleid wordt vastgesteld. Daar waar bijstelling van staand beleid nodig is, is het regioarrangement agenderend voor bestuurlijk/politieke besluitvorming bij de betrokken overheden.

Verstedelijkingsstrategie als basis voor het regioarrangement

De Groene Metropoolregio heeft samen met de regio Foodvalley, de provincies Gelderland en Utrecht, de Waterschappen en het Rijk in 2021 en 2022

de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (hierna: verstedelijkingsstrategie) opgesteld en hierover verstedelijkingsafspraken gemaakt. Deze verstedelijkingsstrategie en -afspraken zijn vastgesteld door de gemeenteraden van de achttien gemeenten en dienen als basis voor het regioarrangement van de Groene Metropoolregio. Voor de Groene Metropoolregio zal het regioarrangement voor het overgrote deel bestaan uit de verstedelijkingsstrategie. De verstedelijkingsstrategie bestaat uit de opgaven (in de verstedelijkingsstrategie heten dit bouwstenen) wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving. Via de gebiedsprogramma's per deelgebied (Liemers, Spoorzone Arnhem-Oost, Veluwezoom, Middengebied en Nijmegen-West & Rijk van Nijmegen) wordt de verstedelijkingsstrategie en de verstedelijkingsafspraken verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Het regioarrangement kent echter drie belangrijke uitbreidingen op de verstedelijkingsstrategie, te weten: Programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland, Energie-infrastructuur en -transitie en Circulaire economie.

Regioarrangement en NOVEX ontwikkelperspectief

De Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley zijn door het Rijk aangewezen als NOVEX-gebied. De zestien NOVEX-gebieden in Nederland vragen vanwege de grote ruimtelijke opgave en transities om een apart ontwikkelperspectief. Dat is het tweede spoor waar de Groene Metropoolregio werkt aan ruimtelijke plannen. In het NOVEX ontwikkel-perspectief ligt de focus op de brede verstedelijkings-opgaven en de opgaven in het landelijke gebied (natuurversterking en landbouwtransitie). De verstedelijkingsstrategie is in aanpak en werkwijze een voorloper van NOVEX. De inhoud van het regioarrangement van de Groene Metropoolregio en Foodvalley samen zijn input voor het NOVEX ontwikkelperspectief. Het NOVEX ontwikkel-perspectief loopt parallel op en zal eind 2023 – tegelijkertijd met Ruimtelijk Voorstel van de provincie (de regioarrangementen van de zeven regio's tezamen) en de regio overstijgende opgaven – klaar zijn.

3. Opgaven (bouwstenen) regioarrangement

Voor de Groene Metropoolregio bestaat het regioarrangement voor het overgrote deel uit ruimtelijke opgaven opgenomen in de verstedelijkingsstrategie. De uitbreiding van de ruimtelijke opgaven voor het regioarrangement voegen wij daar aan toe. Hieronder lichten we alle opgaven (bouwstenen) toe. Met bijzondere aandacht voor de opgave rondom het landelijk gebied. Het zal niet lukken om alle (nieuwe) opgaven in het tijdsbestek van een paar maanden voldoende uit te werken voor het regioarrangement. We proberen dan procesafspraken te maken over verdere uitwerking.

A. Leefomgeving

In de Groene Metropoolregio willen we groeien in balans. Een balans tussen groei in inwoneraantallen, wegen, fietspaden en werkgelegenheid en groei van de kwaliteit van onze leefomgeving: natuur, landschap, cultuur en cultuurhistorie, toerisme en recreatie. Om die balans te realiseren, is het belangrijk om te weten waar er kansen zijn voor versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie. En ook waar wij die kansen kunnen combineren om bijvoorbeeld onze omgeving beter aan te passen aan het klimaat, meer ruimte te maken voor recreatie en toerisme en bezoekers beter te spreiden over de regio, duurzame energie op te wekken et cetera. Die kansen hebben wij in kaart gebracht in wat wij een Groen-blauw raamwerk noemen. Het rapport Vervlochten regio bestaat – grofweg – uit twee delen. Het eerste deel is een analyse van wat er al is: welke natuur, landschap en cultuurhistorie hebben we al in onze regio? Het tweede deel is een visie op kansen die er zijn op het versterken van wat er al is. Tot slot worden er elf ontwikkelingen in onze regio genoemd die op het eerste oog het meest kansrijk zijn om verder uit te werken. In het vervolgetraject wordt bekeken of dit inderdaad de ontwikkelingen zijn die verder uitgewerkt moeten worden, of dat er (ook nog) andere ontwikkelingen zijn waarvoor dat geldt. Deze uitwerking gebeurt stapsgewijs. Van een eerste nadere uitwerking in gebiedsprogramma's, regioarrangement en programma VLG tot inpassing in het ruimtelijk beleid van elke afzonderlijke gemeente.

B. Wonen

Voor de opgave wonen is recent een Woondeal 2.0 opgesteld (maart 2023) met daarin afspraken over de woningbouw en het realiseren van ongeveer 33.000 woningen tot en met 2030. De focus ligt enerzijds op het realiseren van deze afspraken (met name betaalbare en binnenstedelijke woningbouw) en waar mogelijk kansen verkennen voor de woonbehoefte na 2030. Voor de uitvoering hiervan, om randvoorwaarden in te vullen en knelpunten weg te nemen, hebben gemeenten financiën nodig.

Voor de ontwikkeling van toekomstbestendige woningbouw met balans tussen klimaat (water en bodem sturend), natuur, biodiversiteit, circulariteit en verstedelijking worden toekomstscenario's voor de ruimtelijke opgave in onze regio beschouwd. Deze worden onderzocht in het programma Groene Metropool 2120.

C. Mobiliteit

Meer woningen, meer inwoners én meer bedrijvigheid betekent een groei van de mobiliteit. Een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort is verbetering van de bereikbaarheid. Zonder extra investeringen zijn de (nieuwe) woningen onbereikbaar, dat zo blijkt uit de mobiliteitsanalyse. Voor mobiliteit zijn er diverse maatregelen in beeld om te agenderen in het regioarrangement, zoals de uitwerking van de verstedelijkingsafspraken, met de versterking van fietsverbindingen (onder andere VeluweWaalpad), hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) en het MIRT onderzoek A12 Corridor.

D. Economie

Naar aanleiding van de verstedelijkingsafspraken die zijn gemaakt, is de volgende stap om te komen tot een economische programmering en ruimtelijke vertaling. De koers Economie van de Toekomst, bestaande uit zes thema's: netcongestie, circulariteit, logistiek, campussen, herstructureringen en balans wonen-werken, is de inbreng voor het regioarrangement. Borging van de economische programmering en ruimtelijke vertaling vindt plaats in het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties (RPW) dat er op 1 januari 2025 afgerond moet zijn. In het regioarrangement komt bij de bouwsteen Economie nu expliciet aandacht voor circulaire economie. De Groene Metropoolregio heeft de ambitie om Circulaire topregio te zijn.

E. Energie- infrastructuur en energietransitie

De energie-infrastructuur is niet meer vanzelfsprekend bij de ontwikkeling van projecten; netwerkcongestie werkt beperkend. De energie-infrastructuur moet vroegtijdig meegenomen gaan worden als randvoorwaarde in de ruimtelijke ontwikkeling en planvorming. In het kader van integraal programmeren en toewerken naar een toekomstig energiesysteem is een verkenning nodig naar de cluster vorming van vraag- en aanbod van energie. Hiermee kunnen we een slimme combinaties maken tussen de verstedelijkingsopgave, de mobiliteits- en warmtetransitie en de verduurzaming van bedrijventerreinen en land- en glastuinbouw. De netbeheerder verwacht een sturende rol en een helder afwegingskader van overheden. Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) is een programma waar de energieinfrastructuur voor economisch perspectief in zal landen.

Tot 2030 werken wij in de regio toe naar het realiseren van 1,62 TWh duurzame opwek. De nieuwe Europese klimaatplannen en de nationale doelstelling van 55% CO₂ reductie in 2030 leggen nog een extra opgave neer. Ook na 2030 is inzet nodig op het realiseren van lokale duurzame opwek en het verlagen van het energieverbruik om zo een bijdrage te leveren aan deze CO₂ reductie doelen. Om de impact op het energienet te beperken is een match tussen de lokale opwek en het lokale verbruik noodzakelijk. Het realiseren van duurzame opwek staat voor onze regio nog in de kinderschoenen. Hetgeen wij hierover opnemen in het regioarrangement zal met name agenderend zijn; bijvoorbeeld afspraken om te komen tot onderzoek.

4. Planning

juni/juli: consultatie concept Regioarrangement (gemeenten, provincie en waterschappen)

oktober: bespreken contouren Ruimtelijk Voorstel (provincie en rijk) en NOVEX ontwikkelperspectief (regio's/gemeenten, provincies, waterschappen en rijk)

september - november: besluitvorming Regioarrangementen (gemeenten, provincie en waterschappen)

december: besluitvorming Ruimtelijk Voorstel en Ruimtelijk Arrangement met het rijk (provincie rijk)